

I 66460

0300 51349

Kdaj je bila sezidana sedanja šentpeterska cerkev v Ljubljani? V nobenem letopisu ne stoji, kdaj so postavili prvo svetišče na čast sv. Petru zunaj ljubljanskega obzidja. O šentpeterski cerkvi, ki so jo požgali Turki dne 3. rožnika 1472 trdijo, da je bila zgrajena za župnika Ivana Ulrika pl. Scheyerja leta 1385. v gotskem slogu (Richter, Gesch. d. St. Laibach; Klun, Archiv II. str. 214). Njena naslednica je bila v začetku 17. stoletja zapuščena; leta 1601. ni imela niti stropa niti tlaka (Iv. Vrhovec, Zgodovina šentpet. fare v Lj., Zbornik Sl. M. 1903 str. 42). O njej je poročal škof Tomaž Hren papežu Pavlu V. dne 22. malega srpana 1616: Tudi mi je omeniti še Sv. Petra cerkve zunaj mesta (Ljubljane), ki sem jo popravil, kakršna je sedaj, ko je bila že blizu razpada in se je jela rušiti izza požarov povzročenih o turških navalih (Mitt. IX. 1854 str. 46). Da leta 1635. ni bila obokana — morda je imela lesen raven strop — je razvidno iz oporoke njenega dobrotnika ljubljanskega poštarja Mihaela Thallerja, ki je volil šentpeterski cerkvi 1000 renskih goldinarjev za napravo oboka („Wan aber bey S. Petter alchier uor d. Statt Laybach in der Kürhen der schwibbogen, oder Gewölb aufgeführt werden solte, so Verschaff ich auh zu dissen Ende [vnd sonst nicht] Zu einer beyhilf Taussent Gulden reun:“ — župni arhiv šentpeterski fasc. II/4 g — 24). V začetku 18. stoletja je jelo staro svetišče razpadati. V dobi Academiae operosorum se je sprožila misel, da naj se sezida sv. Petra cerkev na novo. Kdaj se je to zgodilo?

Domači zgodovinarji so si prizadevali ugotoviti rojstveni čas sedanje šentpeterske cerkve. Najdalje je segel nazaj Peter pl. Radics (Tomaž Chrön, Letopis Matice slov. 1878. III. in IV. str. 28) pišoč: Sv. Petra cerkev v Ljubljani, katera je bila že za Chröna zelo oprhla, ker so jo Turki, često obiskavajoči in požigajoči našo deželo, precej razrušili, je dal škof (Chrön) pozidati, kakoršno vidimo v naših dneh. — To je zmota. Za Hrena je bila šentpeterska cerkev popravljena, ne pozidana in ni dobila tedaj take oblike, kakršno ima sedaj.

Tudi Hoff (Gemälde v. Herzogthume Krain 1808 I. str. 107) ni zadel prave letnice, ko je poročal: Die dermalige neue Kirche (St. Peter) aber wurde erst im Jahre 1700 erbauet. Von der ganz alten Kirche der ersten Säkuln findet man aber keine Spur, so wie es überhaupt an gehörigen Dokumenten mangelt. Hoff je zavel marsikoga n. pr. Henrika Costa (Reiseerinnerungen aus Krain str. 18.: Die jetzige Kirche wurde 1700, zur Zeit, als Jacob Hrust hier Pfarrvicär war, erbaut), Josipa Ciperla (Kranjska dežela str. 39)¹⁾ in druge, ki so pripisovali šentpeterski cerkvi rojstveno leto 1700. Po tej domnevi bi bila sv. Petra cerkev zgrajena pred stolno; v resnici pa so jo zidali četrto stoletje pozneje.

Hoffovo letnico je izpodnesel Anton Jellouschek (Mitt. d. hist. V. 1858 str. 46.) s trditvijo, da je bila imenovana cerkev zidana leta 1726. do 1730. in da

¹⁾ Ciperla je zavrnil A. Koblar v Izv. Muz. dr. IX. 1899 seš. 6. str. 224. pišoč: „Šempeterska cerkev v Ljubljani ni bila zidana 1700, ampak 1728—30; zavedel je pisatelja gotovo Hoff, a neznane so mu publikacije Vrhovčeve.“ V Učit. Tovarišu 1900 št. 8. mu je odgovoril na to Ciperle: „Odločil sem se za l. 1700., ker sem po največ spisih to letnico našel.“ Končno besedo o tem je izgovoril Koblar v Slov. listu V. 1900 št. 12 v članku „Odgovor na odgovor g. Ciperleta“ rekoč: „No, da se je g. C. „odločil“ vsled napačnih podatkov po knjigah, ni čudno, pač pa je čudno, da gosp. Ciperletu ni všeč, ker sem mu omenil, ko imam v rokah več dokazov, da ima g. Vrhovec pravo letnico, in čudim se, da hoče še vedno g. C. nekako opravičevati svojo letnico, ki nikakor ni prava.“

jo je posvetil tedanji ljubljanski knezoškof Feliks grof Schrattenbach. Jellouschek je zajel to vest iz Murglove rokopisne kronike šentpeterske župe iz leta 1822., kjer se nahaja naslednja beležka: Diese Pfarrkirche ist in den Jahren 1726—1730 unter dem Bischofe Felix Graf von Schrattenbach ganz neu aufgebaut und im Jahre 1728 consecriert worden (župni arhiv šentpeterski).

Za Jellouschekom so šli vsi novejši zgodovinarji, tudi Vrhovec (Lhptst. Laibach str. 182. in 183.), ki pa takoj za opomnjo, da je bila šentpeterska cerkev zgrajena med letom 1726. in 1730., dostavlja: Ein Kaufvertrag im städt. Archiv besagt, dass im Jahre 1730 die Kirche eben angefangen²⁾ wurde gebaut zu werden. S tem dejstvom se ne ujema niti pravkar navedena trditev Vrhovčeva niti mnenje njegovo objavljeno v Zgodovini šentpeterske fare v Ljubljani (Zbornik Slov. Mat. V. 1903 str. 59.), kjer je sicer nameknil eno leto tako, da bi se bilo zidanje vršilo leta 1726. do 1731., a zabeležil neverjetnost: Že leta 1728. je bila cerkev toliko dozidana, da jo je škof Feliks grof Schrattenbach blagoslovil (kako je to mogoče, ako se je jela še le leta 1730. zidati!), popolnoma dodelana, pravi, pa je bila tri leta pozneje, namreč leta 1731.

Kdaj so si torej Šentpetrčani postavili novo cerkev? Leta 1700. ne; sicer bi nam bil o tem poročal tedanji jako vestni letopisec dr. Ivan Gregor Dolničar. Leta 1726. tudi še ne, kajti dve leti pozneje (1728) je jezuit o. Anton Erber izdal delce Topographia ducatum Carinthiae et Carnioliae; opisujoč ljubljanske mestne in predmestne cerkve, ne omenja o šentpeterski drugega, nego: Templorum seriem claudit Parochiale D. Petro dicatum 25. enumerans sibi subditas seu filiales, ut vocant, Ecclesias, et a pluribus jam seculis superstes, cum ab anno 1385. ejusdem Pastorum nomina scriptis commissa reperiantur. O kakem novem zidanju ne črhne Erber ničesar. Ako bi bila tedaj v delu nova cerkev sv. Petra, bi bil gotovo zaznamoval ta dogodek, kakor je pripomnil o nunski, da se gradi.

Šentpetersko cerkev so začeli zidati leta 1730., o čemer jasno svedoči gori omenjena mestnoarhivna kupna pogodba, katere določbe je natančno navel dr. France Stele (Umetnostno-zgod. izpiski iz arhiva cerkve sv. Petra v Ljubljani, Carniola V. 1914 zv. 4. str. 221, 222) Za novo cerkev je bilo treba denarja, opeke, apna. Denar se je dobil s prodajo šentpeterske gilte magistratu, ki je štel za njo 4500 gld. n. v. Poleg tega se je zavezal magistrat, da bo dal „zu disen neu angefangenen Kirchen gebey St. Petri alhier“ vso že prejeto in plačano opeko in vso tisto opeko, ki se bo rabila v bodoče do popolnega dozidanja za to zgradbo in sicer zidno in obočno opeko, kakor tudi apno po meščanski ceni; tisto, ki se je plačala doslej po tujski ceni (in fremlo den werth), odračuni dejanjski pri prihodnji oddaji opeke; vrh tega dodeli magistrat še za likof 30.000 obočne opeke brezplačno in sicer tekom treh let, vsako leto 10.000.

Zgradba začeta leta 1730. je naslednjega leta toliko napredovala, da je mogel umetnik Jelovšek slikati kupolo, kar priča njegov podpis v njej z datumom 17. velikega srpana 1731 (Izv. Muz. dr. V. 1895 seš. 3. str. 125). V kupoli nam je ohranjeno tudi ime zidarja šentpeterske cerkve; to je bil Moravčan Matija Malin. Konec leta 1731. je bila cerkev že večinoma sezidana in si je odela novo obliko (potissima parte reaedicata et novam formam induta); to sklepam iz opazke konec stare šentpeterske krstne knjige (J. Vrhovec, Zg. šentp. f. l. c. str. 57). Za zidanje župne cerkve so prispevale podružnice n. pr. dne 30. prosinca 1732 javorska 1 gld. (dr. Fr. Stele, l. c. 216). Zidarska dela so pač še trajala leta 1733., ker sre-

²⁾ Podčrtal pisec teh vrstic.

čamo še le nastopnega leta izdatke za notranjo cerkveno opravilo. Tedaj so imeli dosti opravka v cerkvi sv. Petra pozlatarji, kiparji, slikarji. Jelovšek je naslikal leta 1734. za stranski oltar sliko sv. Družine. Naslednjega leta je pričel Mencinger z Marijo pomočnico kristjanov krasno osmerico oltarnih slik, katerih zadnja je bila izgotovljena leta 1743 (Viktor Steska, Valentin Mencinger, Ivz. Muz. dr. XV. 1905 str. 55. in 56.)

Dosedanjim izvajanjem govori v prilog listek, starinsko pisan, najden ob urejevanju šentpeterskega arhiva, z zanimivo vestjo:

Die Kürhen St. Petry hat man angefangen zu Pauen in A^o 1730 den 30. Martij. Vollendet ist aber worden in A^o 1733 den letzten 8 ber.

Prav z istimi besedami je označena doba zidanja sedanje šentpeterske cerkve na predzadnji strani ~~zadobravskega~~ urbarja iz leta 1731. do 1778., hranjenega v šentpeterskem župnem arhivu. *) *J. F. 1882*

✓ župne cerkve sv. Petra

Kdaj je bila sv. Petra cerkev posvečena? Kronogram na stranskem oltarju sv. Družine oznanjuje, da je ta žrtvenik leta 1734. postavil in posvetil knezoškof Feliks grof Schrattenbach (Ant. Jellouschek l. c.) Najbrže je tistikrat posvetil tudi cerkev. Ko so zidali šentpetersko cerkev, sta ji bila župna vikarja Žalčan dr. Nikolaj Ivan Kraskovizh in Videmčan Italijan Pavel Franchi. Cerkvni ključar je bil Florijan pl. Graffhaiden.

L. 1736.

van
I. Vrhovnik.

*) Die Herrschaften St. Peter hat man angefangen zu bauen anno 1730 den 30. Martij. Vollendet ist aber worden anno 1733 den letzten 8 ber.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000512711

